Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXXI № 16 (3583) Варшава, 19 квітня 2026 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Павла Лози

Відзнаки ЄС для представників української громади. с. 2

Пріоритети ОУП на цей рік – фінанси, проєкти та посилення громади. с. 3

У Білому Борі відбувся II Форум молоді Вроцлавсько-Кошалінської єпархії УГКЦ. с. 9

ISSN 027-8254
16
9 770027 825269

eprasa.pl ec18674809

ТЕМА НОМЕРА

Павло ЛОЗА
Фото з фейсбук-сторінки гуртка ОУП у Старґарді й автора статті

Відзнаки ЄС для представників української громади

Члени Об'єднання українців у Польщі та українські священники Польщі були нагороджені медалями за внесок у спільну політику безпеки та оборони Європейського Союзу.

Павло Палчинський, д-р о. Руслан Марцішак та Івона Марцішак

Медаль «EUMAM Ukraine» (Місія Європейського Союзу з військової допомоги Україні) – це нагорода за внесок у спільну політику безпеки та оборони, яку вручають військовому та цивільному персоналу, залученому до навчання українських військових. Ця відзнака символізує солідарність та підтримку ЄС у питаннях оборони.

Перед Великоднем такою медаллю членів української громади нагородила верховна представниця Європейського Союзу з питань зовнішньої політики та безпеки Кая Каллас. За нашою інформацією на час закриття цього номеру, відзнаки та дипломи отримали, зокрема, діячі української спільноти зі Старґарда, Перемишля, Ряшева та Радома.

Свячення пасок у навчальному центрі для українських військових

Серед нагороджених українців зі Старґарда – голова старґардського гуртка ОУП Павло Палчинський, заступниця голови місцевого гуртка Об'єднання й голова фонду «Братерство» Івона Марцішак, а також д-р отець Руслан Марцішак, який є парохом греко-католицьких парафій в Старґарді та Інську.

Варто зазначити, що всі нагороджені одночасно є лідерами Старґардського комітету допомоги Україні.

Як читаємо у повідомленні на фейсбук-сторінці гуртка ОУП у Старґарді, під час Великодня в місцевому греко-католицькому храмі Павло Палчинський від імені нагороджених висловив подяку громаді. У своєму слові діяч Об'єднання сказав, зокрема, що ці медалі – нагорода для всіх мешканців міста та околиць, котрі «активно підтримують зусилля з допомоги воєнним біженцям, жертвам російської агресії та українським Захисникам».

Слід додати, що ще до Великодня віряни греко-католицьких парафії зі Щеціна, Старґарда та Інська приготували «святочні гостинці» для українських військових. Повна машина пасок та солодощів була доставлена до бійців, що проходять навчання в одному з навчальних центрів Польщі.

Схожу збірку до великодніх свят організували й діячі ОУП з Перемишля. У рамах збору представники української громади приносили паски, солодощі та фрукти до перемиського Народного дому. Усі отримані речі у Велику суботу були передані військовим, які проходять навчання у Навчальному центрі Сухопутних військ у Новій Дембі-Липі біля Стальової Волі. Медаль від імені української громади Перемишля за підтримку захисників, які перебувають у Новій Дембі-Липі, прийняв Ігор Горків, голова Перемиського відділу ОУП.

Нагадаємо, що це був не перший вантаж з допомогою від перемишлян для українських бійців. Раніше, в рамах минулих поїздок, діячі перемиського ОУП проводили збір засобів гігієни й ліків та передали військовим листи від дітей та молоді. Також з концертом солдатів відвідали учасники рок-гурту «Вовча зграя» та фолькгурт «Грайвітер», котрі діють при Народному домі.

«Вовча зграя» у квітні вже втретє виступить для бійців, що проходять навчання в «Таборі Йомсборг» (Camp Jomsborg) на території Навчального центру Сухопутних військ у Дембі.

Медаль «EUMAM Ukraine» за «заслуги у сфері спільної політики безпеки та оборони для планування та підтримки» також одержали парох греко-католицької парафії в Ряшеві отець Богдан Крик та отець Ігор Малиш з греко-католицької парафії у місті Радом.

***

EUMAM Ukraine – це місія ЄС з військової допомоги для України, яка має на меті посилити здатність Збройних сил України захищати територіальну цілісність української держави в межах її міжнародно визнаних кордонів, а також стримувати та реагувати на можливі майбутні військові наступи росії та інших потенційних агресорів.

EUMAM Ukraine, зокрема, забезпечує особовому складу Збройних сил України базову, підвищену та спеціалізовану підготовку. Вона також надає медичну допомогу, хімічний, біологічний, радіологічний та ядерний захист, засоби розмінування, запевняє логістику та зв'язок, технічне обслуговування, ремонт та іншу підтримку.

Станом на 2025 рік у рамах місії 24 держави-члени ЄС та Норвегія запропонували Україні навчальні модулі та забезпечили відповідний персонал.

eprasa.pl ec18674809

Григорій СПОДАРИК
Фото Павла Лози

Пріоритети ОУП на цей рік – фінанси, проєкти та посилення громади

Під час останнього засідання Головної ради Об'єднання українців у Польщі обговорено план діяльності організації на поточний рік, а також ключові фінансові, програмні та стратегічні питання.

Голова ОУП Мирослав Скірка

Як було наголошено на засіданні, поточний план роботи має відкритий характер і буде доповнюватися відповідно до розвитку проєктів та нових перспектив фінансування. Як і щороку, Об'єднання подало заявки на дотації до Міністерства внутрішніх справ і адміністрації. У зв'язку з появою можливості збільшення бюджету для національних меншин організація додатково звернулася з проханням про підвищення раніше наданих коштів. Серед уже затверджених проєктів фінансування розподілено так: діяльність організації (506 тисяч злотих), осередки культури (225 тисяч злотих), видання часописів – «Наше слово» та «Альманах» (512 тисяч злотих), мистецькі колективи (125 тисяч злотих), дитячі конкурси й хори (70 тисяч злотих), зустрічі на прикордонні (59 тисяч злотих), Молодіжний ярмарок у Ґданську (25 тисяч злотих), а також проєкт «Українські траєкторії» (58 тисяч злотих). Водночас було підкреслено, що організація подавала заявки на вищі суми, ніж отримала в остаточному результаті.

Низку заходів заплановано в рамах проєкту «Українські траєкторії», присвяченого 70-літтю організованого життя українців у Польщі. Ідеться, зокрема, про підготовку біографічного словника українських діячів у Польщі, над яким працюють професор Роман Дрозд та Ярослав Вуйцік, спільний концерт хору «Журавлі» та ансамблю «Ослав'яни», впорядкування архіву організації й підготовку документів Українського суспільно-культурного товариства до передачі в державні архіви. З приводу роботи над збереженням архіву голова ОУП Мирослав Скірка зауважив: «Було визнано, що ці документи – важливе джерело для польської історії. Це дасть нам можливість зберегти наш фонд і зробить його широкодоступним».

Після перерви Об'єднання повертається до фінансування регіональних культурних подій з коштів, отриманих від Міністерства внутрішніх справ і адміністрації. Буде підтримано, зокрема, Міжнародні концерти церковної музики в Ґіжицьку, Свято врожаю в Пєнєнжні, «Барви української культури» в Банях-Мазурських, Етномандрівку – Ніч Купала в Круклянках та Зустрічі культур у Кошаліні.

Окремо обговорено реалізацію проєкту «Korzenie jutra», що фінансується з фонду РКО і спрямований на організаційний розвиток. У його рамах передбачено навчання для представників структур організації на місцях, розвиток комунікаційних навичок, оновлення інтернет-ресурсів, лідерські програми та міжрегіональні зустрічі. Частиною проєкту стане також моніторинг мови ненависті.

На засіданні згадали й про діяльність у межах міграційного консорціуму, до якого долучилося Об'єднання. Йшлося про можливості спільної реалізації проєктів, обміну досвідом і посилення підтримки мігрантів та біженців. Було підкреслено, що участь у цій платформі не створює додаткових фінансових обтяжень, але відкриває перспективи для ширшої співпраці.

Значну увагу було приділено фінансовій ситуації та викликам, пов'язаним із системою державного фінансування. Секретар ОУП Мирослав Купич вказав на труднощі, які створює порядок надання дотацій: «Під кінець лютого МВСіА підписало з нами перший договір. Відомство не цікавиться тим, що ми маємо людей в штаті, що видаємо тижневик. А це потребує коштів від 1 січня кожного року. Вони вважають, що це наша проблема».

Учасники засідання також обговорили необхідність пошуку внутрішніх заощаджень і більш ефективного управління витратами, зокрема перехід на електронну оплату рахунків та підвищення фінансової відповідальності місцевих осередків за утримання домівок.

Окремий блок стосувався покращення комунікації з громадою та підвищення прозорості в діяльності організації. Заступник голови Ігор Горків запропонував проводити у відділах і гуртках підсумкові зустрічі з громадою, під час яких презентувати свою діяльність за минулий рік. Форма має бути проста – кілька слайдів, цифри, кошти, реалізовані проєкти тощо. Такі презентації мають не лише зміцнити зв'язок із громадою, але й допомогти у підготовці загального звіту Об'єднання, який може бути використаний для комунікації з партнерами, інституціями та потенційними донорами.

Під час засідання було теж обговорено питання про проведення пам'ятних подій, зокрема ідею спільного відзначення 80-х роковин трагедій у Завадці-Морохівській та Терці, де від рук польських військових формувань загинуло мирне українське населення. Прозвучали пропозиції щодо організації спільних заходів, конференцій та пам'ятних зустрічей. Окремо зазначено, що питання відзначення роковин акції «Вісла» стане темою наступних обговорень.

Засідання підтвердило, що Об'єднання українців у Польщі зосереджується на поєднанні поточної діяльності з довгостроковим розвитком, зміцненням організаційної стабільності та розширенням співпраці як всередині громади, так і за її межами. ●

eprasa.pl ec18674809

У Більську відбудеться бенефіс Юрія Гаврилюка

26 квітня (15:00) в Міській державній бібліотеці Більська (вул. Казімежовська 14) пройде бенефіс Юрія Гаврилюка *(на фото)*.

У програмі заплановані, зокрема, доповіді доктора Григорія Купріяновича та докторки габ. Дороти Місіюк про Юрія Гаврилюка як українського історика, письменника, публіциста, редактора та фотомитця з Підляшшя. Відбудеться теж декламація творів письменника, концерт української співаної поезії у виконанні Романа Гаврана та відкриття виставок «Підляшшя у фотографіях Юрія Гаврилюка» та «Юрій Гаврилюк – поет, дослідник, редактор, видавець: виставка книжок і часописів».

Додамо, що протягом багатьох років Юрій Гаврилюк був автором матеріалів на історичну тематику та про Підляшшя для нашого тижневика.

Організаторами події стали Підляський науковий інститут, Союз українців Підляшшя, редакція українського часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою».

Фото Павла Лози

Вшанування пам'яті жертв сіл Березка, Бахів та Сівчина

25 квітня (12:00) на колишньому греко-католицькому цвинтарі в селі Березка (Перемиський повіт) відбудеться панахида за душі похованих тут мирних мешканців, убитих 11 квітня 1945 року. Цього дня в Березці від рук польського підпілля загинуло понад 180 українських селян, яких, за свідченнями очевидців, поховали у братській могилі.

Як інформують організатори, після панахиди в Березці молитва відбудеться також у селах Бахів та Сівчина, де в той же день було вбито понад сто українців.

На спільну молитву запрошує Спілка українців – «Пам'ять і спадщина», котра є організатором події.

Нагадаємо, що у 2024 році члени організації почали роботу з облаштування території цвинтаря у Березці. З цього моменту вони теж працюють над тим, щоб встановити на місцевому кладовищі меморіал у пам'ять про загиблих. Переговори тривають, зокрема, з Інститутом національної пам'яті Польщі.

Прибирання могил українських воїнів у Любліні

Напередодні Проводів українська громада Любліна традиційно прибирає могили воїнів Армії Української Народної Республіки, розташовані на православному кладовищі Любліна, що на вулиці Липовій.

«Всіх, хто хоче включитися у порядкування могил українських воїнів, запрошуємо до спільної праці», – заохочує на фейсбуці до участі в акції Українське товариство у Любліні, яке організовує подію.

Початок прибирання – 18 квітня (субота) від 12 години. Зустріч – біля цвинтарної церкви на православному кладовищі на вулиці Липовій.

До сьогодні з кількадесяти могил, які були на кладовищі, залишилося тільки тринадцять. Нагадаємо, що у 2001 році на цвинтарі було відкрито пам'ятник воїнам Армії УНР.

Акція «Разом боремося за вільну Європу»

Українські дипломати та українська й польська громади Любліна 9 квітня зібралися на Литовській площі під гаслом «Ми боремося разом за вільну Європу». Так вони висловили свій спротив проти агресії та насильства, а також закликали до взаємоповаги та єдності.

«Ми об'єдналися заради вільного, безпечного та мирного майбутнього Європи. Пліч-о-пліч – українці та поляки – показали, що справжня сила в солідарності та підтримці одне одного. Єдність – це щоденні дії, підтримка та небайдужість», – підкреслив під час події Олег Куць, генеральний консул України в Любліні.

В мирній акції взяло участь кілька десятків людей. Учасники тримали плакати та банери з гаслами «Сильна Україна – сильна Європа», «Захищаємо Україну – захищаємо цінності», «Не хочемо руїни – хочемо майбутнього». Також присутні принесли фотографії наймолодших жертв російського нападу на Україну. Від 2022 року внаслідок російських авіаударів по Україні постраждали та загинули приблизно 3 тисячі дітей.

Акцію «Разом боремося за вільну Європу» організував фонд «Siła Jedności» за підтримки Генерального консульства України в Любліні й влади міста.

Фото з фейсбук-сторінки
Генконсульства України в Любліні

Гаївки з Надсяння

Перед Великоднем у Народному домі в Перемишлі відбулися майстер-класи для шкільної молоді, присвячені гаївкам – пісням та музичним іграм, які на Перемищині традиційно виконуються в другий день Великодня. Майстер-класи 29 березня проводив гурт «Крайка» та товариство «Майстерня традиції, музики й танцю».

6 квітня, після літургії в греко-католицькому соборі Перемишля, діти, які тижнем раніше брали участь у майстер-класах, заспівали вивчені пісні. До співу та музичних ігор приєдналися теж дорослі. Подія відбулася у другий

eprasa.pl ec18674809

день Великодня (за григоріанським календарем). Після «гаївок», за традицією Поливаного понеділка, діти обливалися водою.

Фото Павла Лози

Великий білборд «Польща та Україна на одному боці» у Варшаві

У центрі Варшави, біля станції метро «Політехніка», з'явився білборд «Польща та Україна на одному боці». На ньому зображено рукостискання двох долонь, пофарбованих у національні кольори Польщі та України. Напис «На одному боці» подано польською та українською мовами.

За словами ініціаторів кампанії, це публічний сигнал підтримки України та відповідь на спроби посварити поляків і українців.

«Меседж кампанії – зрозумілий. Українці борються з російською федерацією від свого імені, але вони також захищають Європу, включно з Польщею, від росії. Українці – наші сусіди, друзі та колеги», – зазначає один з ініціаторів акції – журналіст і лідер профспілки «Альтернатива» Пйотр Шумлевич. Він теж нагадує, що триває масова хвиля російської дезінформації, спрямована «посварити поляків і українців».

Нагадаємо, щоб зробити білборд розміром 10 на 17 метрів, кілька тижнів тому журналіст організував збір коштів на zrzutka.pl. До нього приєдналося понад пів тисячі осіб – як громадян Польщі, так і України. Загалом було зібрано більше ніж 35 тисяч злотих.

«Цей білборд – це лише початок. Незабаром я організую ще один захід ще більшого масштабу! Ми не віддамо громадський простір кремлівським слугам», – оголосив Пйотр Шумлевич на своїй фейсбук-сторінці.

Фото надав Пйотр Шумлевич

Виставка «Польська та українська молодь у боротьбі з більшовизмом. Вчора – сьогодні»

З 1 до 12 квітня у Професорському саду Ягеллонського університету можна було подивитися виставку «Польська та українська молодь у боротьбі з більшовизмом. Вчора – сьогодні». Вона мала освітній характер і присвячена боротьбі польської скаутської та української молоді проти більшовиків у війні 1920 року.

Метою проєкту стало зміцнення позитивних стосунків між польською та українською молоддю, привертаючи увагу до спільних позитивних моментів у історії обох народів. Виставка є особливо актуальною з огляду на сучасну ситуацію в Україні, пов'язану з війною, розпочатою росією. Тому окремий розділ експозиції присвячено участі сучасних польських скаутів та скаутів з України у боротьбі проти російського вторгнення. Зміст виставки був спільно підготовлений польськими та українськими істориками за участю Національної скаутської організації України – ПЛАСТ. На відкритті виставки були присутні представники Пласт Польща, зокрема пластуни з Кракова. Також подію відвідали пластуни з Рівного й голова Товариства освітніх проєктів з Варшави.

За організацію виставки відповідала Ганна Поровчук та Науковий гурток україністів Ягеллонського університету. Серед організаторів заходу був отець Віталій Поровчук з Рівного, який супроводжував на виставку рівненських пластунів.

Сергій ПОРОВЧУК

Зустріч з українською письменницею в Лодзі

22 березня в Українській бібліотеці при Центрі інтеграції іноземців у Лодзі відбулася літературна зустріч з українською авторкою та літературною оглядачкою Галиною Новосад. Подія пройшла в межах її книжкового туру Польщею.

Організаторами заходу виступили волонтери Української бібліотеки. Кураторка простору Анна Бондаренко, відкриваючи зустріч, підкреслила важливість підтримки української культури за межами країни: «Навіть далеко від України ми відчуваємо силу нашої культури, єдність українського духу та важливість підтримки нашої нації».

Зустріч зібрала повну залу, а до бібліотеки завітали як українці, що проживають у Лодзі, так і мешканці міста, зацікавлені сучасною українською літературою. У межах події Галина Новосад презентувала свої книги, серед яких – збірка книжкових оглядів «Книгороздуми». Вона теж поділилася досвідом книжкового волонтерства та розповіла про особливості роботи з українською книгою під час війни. Захід став майданчиком для відкритого діалогу з читачами.

Музичну частину програми забезпечив український хор «Квітка» під керівництвом Юлії Юрчак. У виконанні колективу прозвучали народні, духовні та класичні твори. Завершенням зустрічі стало спільне виконання гімну України.

Захід мав також благодійний характер. Під час події було організовано збір коштів на підтримку українських військових. Загалом вдалося зібрати 12 020 гривень, які буде передано на потреби Збройних сил України.

Організатори

Фото надала Анна Бондаренко

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl ec18674809

ПОДІЇ ТИЖНЯ

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Тристороння зустріч щодо припинення війни

Президент Володимир Зеленський заявив, що найближчим часом відбудеться тристороння зустріч за участю США щодо припинення розв'язаної рф війни проти України, але формат її ще остаточно не визначений.

«Була розмова з представниками групи президента Сполучених Штатів, і ми домовились, що найближчим часом буде тристороння зустріч або буде формат, коли американська група приїде до нас, напевно, потім поїде до сусідів», – сказав президент.

За його словами, наразі триває робота над доопрацюванням питання щодо гарантій безпеки для України, оскільки не знайдено відповіді на ключові питання. Серед цих питань Зеленський назвав, зокрема, те, як фінансувати українську армію після закінчення війни, як отримати системи ППО, що важливі як для країн Європи, так і країн Близького Сходу, «і найскладніше питання – це реакція Сполучених Штатів Америки на повторну агресію з боку росії, якщо така агресія буде відбуватись».

Додамо, що 4 квітня глава Офісу президента Кирило Буданов заявив, що очікує на візит американської делегації до Києва після Великодня. Він зазначив, що американська делегація на чолі з посланником президента США Стівом Віткоффом та зятем Дональда Трампа Джаредом Кушнером може відвідати Київ після 12 квітня. Перед тим стало відомо, що Зеленський запросив американську переговорну делегацію до Києва.

Україна створює мережу «енергетичних сот»

Міністр енергетики Денис Шмигаль пояснив, що це будуть автономні або напівавтономні кластери, тож критична інфраструктура зможе працювати навіть тоді, коли центральна мережа пошкоджена.

За словами міністра, нова енергетична архітектура має три рівні:

- атомна генерація, яка дає стабільність і тому її будуть надалі розвивати;
- гнучкість, балансування і нова генерація – мова йде про маневрові потужності, накопичувачі і нову генерацію в точках, де система має технічний дефіцит;
- локальна автономія – це когенерація, малі газові установки, децентралізоване тепло- і водопостачання.

Голова Міненерго додав, що цьогоріч стартує новий конкурс на будівництво до 1,3 ГВт нової генераційної потужності для Полтавщини, Сумщини, Харківщини, Чернігівщини, Київщини, Одещини і Дніпра. Щодо розвитку атомної генерації, то міністр повідомив, що планується завершення будівництва двох блоків Хмельницької АЕС.

Треба додати, що Верховна Рада прийняла закон щодо об'єднання енергетичних ринків України та ЄС. Цей документ передбачає імплементацію європейської моделі готовності до ризиків, забезпечення транскордонного обміну електроенергією та посилення ролі споживачів – через розвиток громадських енергетичних об'єднань. Зміни допоможуть підвищити енергетичну безпеку країни, забезпечити прозору конкуренцію для українських та іноземних компаній, а також залучити інвестиції в енергосектор.

«Промисловий безвіз» із Євросоюзом

Верховна Рада України ухвалила євроінтеграційний закон щодо гармонізації сфери акредитації органів з оцінки відповідності та системи технічного регулювання з нормами ЄС. Ухвалення закону є важливим кроком на шляху до укладення Угоди про взаємне визнання результатів оцінки відповідності промислової продукції між Україною та Європейським Союзом (так званий «промисловий безвіз») та подальшої інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС.

Закон спрямований на гармонізацію українського законодавства у сферах технічного регулювання та акредитації з нормами ЄС. Його реалізація має на меті підвищення безпеки промислової продукції, зміцнення довіри до національних органів сертифікації та створення умов для розширення доступу українських товарів на ринок ЄС.

Ухвалення законодавчих змін сприятиме виробництву українських товарів відповідно до європейських стандартів безпеки, підвищенню якості продукції на внутрішньому ринку та розширенню можливостей українських виробників для виходу на ринок ЄС.

Очікується також створення нових робочих місць, що сприятиме зростанню доходів людей завдяки легшому доступу українських виробників до ринку ЄС.

НАБУ і САП завершили слідство у справі Тимошенко

Національне антикорупційне бюро України та Спеціалізована антикорупційна прокуратура повідомили, що завершили слідство у справі лідерки партії «Батьківщина» Юлії Тимошенко за підозрою у пропозиції хабаря народним депутатам та відкрили матеріали справи її адвокатам для ознайомлення.

Слідство встановило, що в грудні 2025 року, незважаючи на викриття НАБУ і САП фактів отримання хабарів народними депутатами України, підозрювана домовлялася з окремими парламентарями про систему винагород за лояльні голосування. Йшлося про сталий механізм співпраці з виплатами наперед. Народні обранці мали виконувати вказівки щодо голосування («за» чи «проти»), утримання або ж неучасті.

Підозру Тимошенко антикорупційні органи оголосили 13 січня 2026 року, були проведені обшуки. На записах, які оприлюднило НАБУ, голова парламентської фракції обговорювала із невідомим народним депутатом систему оплати за конкретні голосування у Верховній Раді. Сама Тимошенко назвала обшуки «грандіозним піар-ходом» і заявила про «зачистку конкурентів перед виборами», також стверджувала, що на записах, оприлюднених антикорупційниками, не вона. Згодом у суді заявила, що на плівках, які оприлюднило НАБУ, була розмова з нардепом від партії

eprasa.pl ec18674809

«Слуга народу» Ігорем Копитіним, який «виконував доручення» НАБУ, щоб її скомпрометувати. Сам Копитін відповів, що «не бере участі в політичних іграх», і додав, що «послідовно підтримує курс на боротьбу з корупцією».

Напади на військових ТЦК

В Україні почастішали випадки нападів на представників ТЦК. Територіальний центр комплектування та соціальної підтримки – орган військового управління, який замінив радянські військкомати. ТЦК ведуть військовий облік, здійснюють мобілізацію та забезпечують роботу з резервістами. Працюють у структурі Збройних сил України.

Так, 6 квітня в Харкові під час проведення заходів із оповіщення військовозобов'язаних цивільний чоловік поранив ножем у живіт військовослужбовця. Чоловіка, якого вважають причетним до нападу, розшукали та затримали представники Нацполіції.

4 квітня у Вінниці під час здійснення мобілізаційних заходів чоловік поранив ножем двох військовослужбовців з групи оповіщення. Військові зупинили громадянина та намагались перевірити його документи, однак той раптово дістав ніж та завдав кілька ножових поранень двом військовослужбовцям. Після додаткового з'ясування обставин стало відомо, що цивільний громадянин є порушником військового обліку з 2025 року. Постраждалих військовослужбовців було доставлено до медичного закладу.

2 квітня у Львові під час проведення заходів оповіщення невідомий завдав удару ножем у шию 52-річному військовослужбовцю ТЦК та втік. Пораненого намагалися реанімувати медики, однак врятувати життя не вдалося, від отриманих травм потерпілий помер у лікарні. Згодом поліція повідомила про затримання підозрюваного у смертельному нападі на військового ТЦК – фігурантом виявився інспектор Львівської митниці.

Також у Львові 3 грудня 2025 року чоловік під час перевірки документів вдарив ножем військовослужбовця ТЦК, пошкодивши аорту, військовий помер у лікарні.

30 березня в Одесі під час проведення мобілізаційних заходів групою оповіщення було виявлено чоловіка, який порушив правила військового обліку. Під час спроби доставити останнього до територіального центру комплектування він поранив військовослужбовця ножем. В цей час перехожі почали перешкоджати діям групи оповіщення та перекрили виїзд з прибудинкової території. Представник ТЦК застосував травматичну зброю в бік одного з перехожих. Обох потерпілих госпіталізували до лікарні з травмами.

«Чітких термінів служби не варто чекати без посилення мобілізації»

В Офісі військового омбудсмена пояснили, що вирішення проблеми самовільного залишення військових частин та встановлення чітких термінів служби неможливе без посилення мобілізації. Військова омбудсмен Ольга Решетилова повідомила також, що в Офісі омбудсмена створено робочу групу з вивчення можливостей досягнення чітких термінів служби.

«Потрібне право на визначеність для військовослужбовців, це надзвичайно важливо, – сказала вона. – У будь-якої людини, якщо немає визначеності в житті, це може призводити до вигорання, деморалізації, навіть до депресії. А наші військовослужбовці, хто з 2014-го року, хто з 2022-го і пізніше, живуть у постійній ситуації невизначеності.

Так не має бути. Мені кажуть: це ж проста математика – порахувати, скільки треба мобілізувати, і ми будемо знати, скількох і коли ми зможемо відпустити. Але формула насправді значно складніша. В ній має бути враховане питання справедливої мобілізації. А справедлива мобілізація впирається ще в низку питань, наприклад, справедливого бронювання чи корупційних схем, які при цьому є. І з цим треба працювати».

Решетилова наголосила: коли зараз знову порушується тема посилення відповідальності за самовільне залишення частини, її теза на всіх рівнях – спершу має бути посилення відповідальності для ухилянтів, а тільки потім – посилення відповідальності за СЗЧ. «Бо виходить, ми декларуємо, що військовослужбовці – це найкращі люди, ми їм вдячні, але вся відповідальність і всі обмеження постійно падають тільки на них. Велика частина суспільства не відчуває цих обмежень, не відчуває своєї відповідальності», – додала вона.

Омбудсмен зазначила: дуже багато військовозобов'язаних ухиляються від служби, тому що бояться невизначеності. Якщо їм сказати, що служба триватиме 2 чи 3 роки, то принаймні так люди можуть спланувати своє життя: «Ти відслужив 2-3 роки, потім у тебе знову ротація».

Водночас уповноважена попередила, що тут популярних рішень не буде і суспільство повинно бути до цього готове. «Тим, хто тікає від служби уже не один рік, це не сподобається. Але без цього ніяк. Не можна паразитувати безкінечно на одних і тих самих людях, їхній ресурс теж закінчується… Чітких термінів служби не варто чекати без посилення мобілізації», – підкреслила вона.

У Польщі досі знаходять уламки ракет та дронів

У Ярославці (Люблінське воєводство) 10 квітня знайшли уламок ракети на території саду. Воєнна поліція опублікувала повідомлення про заходи, що проводилися нею в населеному пункті. Як зазначено в повідомленні, «на території саду було виявлено фрагмент ракети, яка, ймовірно, використовувалася для боротьби з російськими дронами в ніч з 9 на 10 вересня 2025 року». «Територія оточена. Загрози життю та здоров'ю людей немає», – додали військові.

3 квітня в лісі в Стрелецькому повіті Опольського воєводства було викрито безпілотний літальний апарат. Перехожий під час прогулянки знайшов там дрон і негайно повідомив про це силовиків. Поліція, яка прибула на місце, підтвердила повідомлення. Потім на місце прибуло кілька підрозділів пожежної охорони.

Нагадаємо, що в повітряний простір Польщі вночі 10 вересня 2025 року вторглися близько 20 дронів рф, окремі з них залетіли на майже 300 км вглиб від кордону. Уламки російських БпЛА досі знаходять у різних частинах країни. У першій половині березня також повідомляли про виявлення невідомого безпілотника на території шахти у Великопольському воєводстві Польщі. Згодом правоохоронці заявили, що знайдений дрон, ймовірно, був останнім із безпілотників, які влетіли в повітряний простір Польщі у вересні минулого року і потім розшукувалися службами.

eprasa.pl ec18674809

Степан МІГУС
Фото з фейсбук-сторінки консульства

Консульству України в Ґданську повернули статус генерального

«Шановні громадяни, друзі та партнери! Маємо для вас важливу новину! Від сьогодні, а саме 28 березня 2026 року, статус нашої дипломатичної установи офіційно підвищено, і ми є Генеральним консульством України в Ґданську!» – ось такою приємною новиною порадувала нас дипустанова. Понад десять років вона була позбавлена цього статусу, який вперше отримала під час свого створення в 1994-му, але його скасували на початку другого десятиріччя 2000-х.

Надто довго, кільканадцять років, довелося чекати, аж поки ґданському консульству повернуть належний йому статус. До цього раніше закликали тисячі трудових мігрантів і студентів з України, що знайшли собі пристановище у вармінсько-мазурському, поморському, західнопоморському та куявсько-поморському регіонах, якими опікується відповідна дипломатична установа. Цього хотіла й численна українська національна меншина, яка живе у Помор'ї й колишній Пруссії. Потім в Україні настав час війни, і в Польщі опинилося понад мільйон українських воєнних біженців, зокрема жінок з дітьми, осіб, що мають хвороби й інвалідність. Скромний консульський колектив робив, що міг, щоб розв'язати питання своїх громадян, організовуючи що якийсь час консульські дні в Ольштині, Бидгощі, Щеціні. А Київ чекав аж до цього року, хоч обнадійливі звістки про повернення ґданській дипломатичній установі статусу генеральної почали ширитися ще рік тому.

Посол України Василь Боднар та генеральна консулка Світлана Криса

Українські дипломати в Ґданську, які знову отримали вищий статус, мали б носити його раніше ще з однієї дуже вагомої причини, про яку можна дізнатися з їхнього повідомлення: «Генеральне консульство України в Гданську займає особливе місце в історії дипломатичної й консульської служби минулого і сучасності. Перше українське Генеральне консульство Української Народної Республіки (УНР) було відкрито саме в Гданську в 1920 році. А в сучасній історії незалежної України перша консульська установа України в Республіці Польща – Генеральне консульство України – було відкрите в 1994 році також у місті Гданськ».

«Сьогодні, в умовах повномасштабної війни, наші абсолютні пріоритети залишаються незмінними, – додають українські дипломати з Ґданська. – Це належний захист громадян України; всебічна підтримка українських військових та членів їхніх родин; захист найвразливіших категорій: дітей-сиріт та вихованців евакуйованих дитячих будинків, які знайшли безпечний прихисток на території нашого консульського округу в Польщі; покращення умов для здійснення належного консульського прийому громадян; збільшення виїзних консульських обслуговувань в містах компактного розміщення громадян України; покращення економічної складової установи; розширення міжрегіональної співпраці через підписання меморандумів між навчальними закладами України та північних регіонів Польщі; продовження організації та передачі гуманітарної допомоги жителям прифронтових регіонів України із залученням волонтерів та органів місцевої влади Польщі; посилення культурно-гуманітарної складової та реалізація багатьох ідей і завдань, які ми вже запланували реалізувати в цьому році».

Підвищення, а радше повернення, статусу для консульства означає й визнання стратегічної важливості підлеглих йому регіонів. Натомість для українських громад це свідчитиме про розширення можливостей, зокрема інструментів та повноважень, для захисту прав й інтересів громадян України; покращення сервісу, наприклад, оптимізація та підвищення оперативності надання консульських послуг для українців Балтійського узбережжя; ще більше проєктів, спрямованих на підтримку української спільноти та активізацію допомоги захисникам України; розвиток економічних зв'язків та популяризацію нашої культури.

Повернення вищого статусу консульству в Ґданську збіглося з кінцем каденції дотеперішнього консула Олександра Плодистого, який керував цією дипломатичною установою від 2021 року. Цьогоріч він залишив Ґданськ. 24 березня відбулася прощальна зустріч з дипломатом, який дуже старався повернути установі статус генерального консульства. Після понад чотирьох років роботи консул офіційно попрощався з містом, його владою та українськими представниками громад Ґданська, Ольштина, Ельблонґа, Щеціна, Кошаліна, Бидгоща та присутніми на прощальній зустрічі працівниками різноманітних польських установ та організацій. Олександр Плодистий обійняв цю посаду незадовго до повномасштабного вторгнення росії в Україну. Отже, його каденція припала на надзвичайно складний період, коли мільйони українців були змушені шукати притулок за кордоном, зокрема в Польщі. У цей час консульство в Ґданську відігравало ключову роль у допомозі українським громадянам та координації підтримки. Після завершення місії колишній керівник ґданської дипустанови повернувся до Києва.

Ґданське, знову генеральне, консульство України, очолила уродженка Ковеля генеральна консулка Світлана Криса. Вона професійна дипломатка з великим досвідом. Добре знає польські реалії, працювала, зокрема, на різних посадах в Посольстві України у Варшаві та інших дипломатичних установах.

Світлана Криса стала десятим керівником консульства. Першу дипломатичну місію України в Ґданську, яка діяла у 1920-1921 роках, коли тут перебувало консульство УНР, очолював Клим Павлюк (Закревський), котрий ще потім, до 1924 року, був почесним консулом. Консульством України в Ґданську від 1994 року управляли Володимир Блаженчук (1994-1998), Микола Міщук (1998-2002), Зіновій Куравський (2002-2006), Олександр Медовніков (2006-2011), Мирон Янків (2011-2014), Оксана Денис (2014-2016), Лев Захарчишин (2016-2020) та Олександр Плодистий (2021-2026).

Свою місію Генеральне консульство України в Ґданську провадить за адресою: вул. Bernarda Chrzanowskiego 60-A, 80-278 Ґданськ. ●

eprasa.pl ec18674809

Анна ВІННИЦЬКА
Фото о. Михайла Іванціва

У Білому Борі відбувся ІІ Форум молоді Вроцлавсько-Кошалінської єпархії УГКЦ

У час глобалізації, коли кордони між країнами є «умовними», зростає відчуття відчуженості, а потреба у спільноті стає ще гострішою. Люди прагнуть мати спільні цінності, підтримку й відчуття, що є частиною чогось більшого. Й таку приналежність дають молодіжні християнські спільноти, як «На глибині» у Вроцлаві, «Йорданське море» у Старґарді чи «Адонай» у Щеціні. Усі вони нині діють при греко-католицьких громадах Вроцлавсько-Кошалінської єпархії УГКЦ, але з'являтимуться й нові.

У Лазареву суботу та Квітну неділю у Санктуарії Різдва Пресвятої Богородиці у Білому Бору відбувся ІІ Форум молоді Вроцлавсько-Кошалінської єпархії УГКЦ. Перша така зустріч пройшла рік тому в Старґарді. Форум зібрав молодь з різних куточків єпархії, зокрема з Вроцлава, Щеціна, Старґарда, Кошаліна, Ґожова, Ополя, Ченстохови, Немислова, Слупська та Білого Бору.

– Наш єпархіальний Форум молоді відсилає до довголітньої традиції, яка вже успішно працює в римо-католицькій церкві, коли від 1985 року з нагоди Квітної неділі на рівні єпархії відзначається Світовий день молоді, а кожні кілька років проходять міжнародні з'їзди. Така традиція була заведена святим папою Іваном Павлом ІІ. А ми, шукаючи нових моделей праці з молоддю, бачимо, що молодіжні спільноти, які вже діють при наших парафіях, дуже оживлюють церковне життя. Тому вирішили кожного року проводити такі форуми, щоб дати молоді можливість познайомитися та обмінятися своїм досвідом, – каже єпископ-помічник Вроцлавсько-Кошалінської єпархії УГКЦ владика Маріуш Дмитерко.

Найбільша греко-католицька молодіжна спільнота – «На глибині», яка діє у Вроцлаві майже три роки. Вона об'єднує молодих людей для спільної молитви, навчання та дозвілля. Спільнота офіційно зареєстрована з благословення єпископа Вроцлавсько-Кошалінської єпархії УГКЦ владики Володимира Ющака. Її головою є Анна Марія Бунзило, яку запитую, чому такі спільноти важливо засновувати на місцях?

– Ми всі загалом покликані до того, аби жити разом, щоб наше життя розділяти з іншою людиною, одне одного підтримувати, а спільнота дає нам таку можливість. Важливо тоді знайти серед молодих людей однодумців, перед якими тобі не буде важко розкритися і розмовляти про Бога. А християнська спільнота дає можливість ділитися частинкою себе, у якій закладений саме Бог, – відповідає Анна Марія. Важливо, аби молодь гуртувалася, одне одного підтримувала й разом зростала, у спільності ж це робити легше.

10-11.

eprasa.pl ec18674809

Продовження з 9 сторінки

– Напевно, однією з причин, що вплинула на створення спільнот у нашій церкві, є досвід України, де у парафіях їх існує набагато більше. Але друга причина лежить у великій потребі належати до спільноти. Поштовх до появи таких спільнот дали насамперед молоді люди з України, які разом з родинами приїхали сюди жити й були у великому розпорошенні. Вони інтуїтивно відчували, що для них дуже корисно та позитивно буде зустрічатися з однодумцями, – говорить отець Руслан Марцішак, єпархіальний душпастир молоді Вроцлавсько-Кошалінської єпархії УГКЦ, голова Молодіжної комісії та парох греко-католицької парафії у Старґарді.

Спільнота «Йорданське море» у Старґарді діє вже чотири роки, й Антоній у ній – від самого початку. Але ще до цього він брав участь у різних зустрічах, які організовував саме отець Руслан Марцішак, наприклад, в чуванні в білобірській церкві. У Старґарді Антоній живе з 2013 року й з отцем Русланом та його дружиною Івоною познайомився через кілька місяців після приїзду до міста, коли навчався у школі, де Івона Марцішак викладала українську мову.

– Особисто мені зустрічі у спільноті дають поглиблення моєї віри, можливість подивитися з іншої перспективи на те, як люди переживають свою духовність. Зустрічаючись, ми можемо щось взяти від інших, їм передати своє бачення, можемо поділитися своїми переживаннями. Я знаю, що саме у спільноті маю духовну підтримку й тут можу бути щирим, оскільки в колі осіб віруючих маю можливість відкритись, – ділиться своїм досвідом Антоній.

Анна Марія Бунзило зізнається, що, будучи молодою дівчиною, вона ніколи не мала справжніх друзів, але тепер знайшла їх у спільноті. Її товариші, так само як вона, хочуть ставати кращими людьми у любові до Бога.

– Вважаю, що форум – це дуже гарна подія, оскільки ми як християнська та греко-католицька молодь маємо можливість зустрічатися. У цьому році зустрічаємося у Білому Борі, а це місце значуще для українців у Польщі, тому тим більш радіємо, що можемо побувати в Санктуарії Різдва Пресвятої Богородиці. Це нас зміцнює не лише духовно, але також культурно. Для нас дуже цінно пізнавати молодь нашої єпархії, гуртуватися і заохочувати до того, щоб на місцях також творилися такі спільноти, й таким чином поширювалося слово Боже та наша любов, яку носимо у серцях та яка є участю Господа Бога, – вважає Анна Марія.

До організації форуму долучилась білобірська молодь, яка діє при греко-католицькій парафії: Аня Голяк, Оксана та Домініка Цішек, Марта Курятник. Дівчата розповідають, що ініціатива зустрічі вийшла від отця Михайла Іванціва, адміністратора греко-католицької парафії у Білому Борі, з яким молодь вивчає релігію.

– Нам зразу сподобалася ідея, бо ми знали, що це добра нагода пізнати нових людей, яким близькі ті самі християнські цінності, котрими ми живемо на щодень. Мені особисто дуже подобається, яким чином організовується молодь у Вроцлаві, Щеціні чи Старґарді. Цікаво, що вони їздять на спільні прощі, й видно, що хочуть не просто бути разом, а зустрічатися для того, щоб молитися та прославляти Бога. Вони цим пишаються, люблять, і це приносить їм радість, – розповідає Аня Голяк.

– Зараз ми готуємося до матури, згодом підемо на студії до більших міст, тому можливість пізнати нових людей та середовища, де вже діють такі спільноти, стане нам у великій пригоді, – додає Домініка Цішек. Натомість Марта Курятник досі згадує Сарепту в Новиці, у якій взяла участь два роки тому. Там разом з іншою молоддю молилася, співала релігійні пісні й прославляла Бога, тому такі зустрічі вважає важливими.

– Це дуже гарна подія, і ми тішимося, що могли допомагати отцю Михайлові в організації форуму. Бо, крім того, що мали змогу пізнати нових людей, насамперед могли показати нашу любов до Бога та представити нашу білобірську спільноту, – каже Оксана Цішек. А Білому Бору є чим пишатися – тут діють українські школи, греко-католицька церква, яку запроєктував видатний художник, іконописець, графік, теоретик мистецтва та теолог Юрій Новосільський. Гості форуму мали змогу всі ці місця відвідати. Саме в церкві при іконі Богородиці «Матері-скитальців» проходили молитовні чуваннями під час яких молодь співала канони та читала уривки Святого Письма. Були теж спільні розмови та активності, які допомогли краще пізнати одне одного. Учасники форуму посадили також дерева перед храмом, які стануть символом пам'яті про цю зустріч.

– Учасників, які до нас приїхали, а нині живуть у Вроцлаві, Щеціні та Старґарді, особисто я пізнав минулого року під час Світового з'їзду молоді в Римі. Тоді ще багато з них не знало мене як молодого священника, який служить на півночі Польщі. Коли ми, однак, почали знайомитися, а я розповів про Білий Бір, санктуарій та нашу ікону «Матері скитальців», то молодь дуже захотіла до нас приїхати. Тоді я запросив усіх на щорічні білобірські празники та на форум, який прийнято організовувати саме у нашому місті, – розповідає отець Михайло Іванців. Проводячи білобірський форум, отець хотів дати учням, які сьогодні навчаються у місцевому ліцеї чи активно діють при парафії, а які найближчим часом виїдуть на навчання до більших міст, змогу познайомитися з однолітками з інших осередків, аби пізніше вони вміли віднайти себе у спільнотах, які вже діють у більших місцевостях. І це вдалося.

– У Білому Борі молодь після навчання у ліцеї виїжджає. Катехитичні зустрічі, на яких нині зустрічаємося, теж можна назвати нашою малою спільнотою, тим не менше офіційної, яка б діяла при білобірському санктуарії, не маємо. Можливо, колись до цього дійдемо, однак нині для мене важливо було показати спільноти, що вже діють, щоб наша

eprasa.pl ec18674809

молодь вміла їх відшукати там, де буде навчатися, і вміла віднайти себе, – каже отець Михайло Іванців.

Аня приїхала зі Щеціна, де протягом двох років належить до спільноти «Адонай». Вона зізнається, що на початках важко було намовити однолітків долучатися до їхнього осередку, бо дуже часто молоді люди опираються тому, аби прийти й хоча б подивитися, що відбувається під час таких зустрічей. А найголовніше – це прийти та побачити, що тут немає примусу, потрібно зрозуміти, що це місце, куди хочеться повертатися й де можна черпати сили, натхнення та добро. Дівчина зізнається, що, коли жила в Україні, до церкви ходила лише на великі свята, й тому зараз для неї спільнота є дуже важливою, оскільки саме тут вона знайшла місце зустрічі з Богом, тут отримала відповіді на чимало питань, на які раніше їх не мала, і тут дуже багато навчилася від інших людей. Зараз спільнота – важливе та особливе місце для неї, Аня не уявляє собі власного шляху до Бога й з Богом без спільноти.

Своїм досвідом з африканської місії в Південному Судані з учасниками форуму ділилася Марта Гнат, яка родом – з Білого Бору, але сьогодні мешкає в Ґданську. У місії вона взяла участь три роки тому й саме в Судані побачила наскільки несправедливим та важким може бути життя. А Судан від Польщі відділяє всього десять годин літаком. До Африки вона поїхала на два місяці як волонтерка від отців салезіан у Варшаві, які готували її до виїзду протягом десяти місяців.

– Для мене такі зустрічі – дуже цінні та потрібні, тому тішуся, що на форумі є й шкільна молодь, і студенти та ті, хто вже працює. Усі вони діляться власним досвідом. Це будує, дає відчуття спільноти й у цьому є велика потреба, оскільки одне – почути хоча б про спільноту в телевізорі, а зовсім інше – бути одне з одним і послухати розповідь від її члена, – каже Марта Гнат. Отож, як вважає Марта, треба шукати тих, хто на щодень живе такими самими цінностями, шукати на місцях християнські спільноти, щоб йти Божою дорогою.

– Насамперед треба мати бажання, а потім потрібно це бажання втілити у дію. Тому дуже важливо, аби молодь ліцею, а потім старша могла одне одного знаходити, а ми, хто вже має більший досвід, могли ним ділитися і запалювати тих молодших, щоб вони далі передавали цей вогник іншим. Крім духовного зростання, ми вчимося підтримувати його, молимося одне за одного, але теж вчимося міжлюдських стосунків та взаємодії. У спільноті також зав'язалося багато шлюбів, тому наша спільнота – це будівельна клітина, де намагаємося сильніше любити ближнього і так відкриватися на іншу людину, часом навіть таку, з якою зовсім не погоджуємося. Отже, спільнота напевно вчить більшої любові, покори та розуміння. Ми дивимося на ближнього так, як Господь на нас, – говорить Анна Марія Бунзило.

– Ці спільноти є доказом того, що, хоча нині світ загалом переживає кризу цінностей, авторитету, а молоді люди проходять великі випробування та пошук власної ідентичності, все ж таки молодь шукає свого особистого досвіду взаємодії з Господом Богом та поглиблення своєї віри. Тому важлива тут роль священників, які ведуть такі спільноти. Священник не мусить бути на кожній зустрічі, однак має стати духовним опікуном, який вестиме молодь. А нині спільноти є великим багатством як для парафії, так і загалом єпархії та нашої церкви – молодь зустрічається, читає Святе Письмо, обмінюється досвідом, просто перебуває разом, виїжджає на різні паломництва. Але насамперед мусить бути група людей, яка прагне поглибленої віри та духовного розвитку, – зазначає єпископ-помічник Вроцлавсько-Кошалінської єпархії УГКЦ владика Маріуш Дмитерко. Тим часом отець Руслан Марцішак переконаний: якщо творення спільнот йтиме в такому темпі, як зараз, то вони будуть поширюватися не лише у Вроцлавсько-Кошалінській єпархії, але загалом по всій Польщі. ●

eprasa.pl ec18674809

Орест ЛОПАТА
Фото надали героїні статті

Варшавська україністика – вчора і сьогодні

Кафедру української філології у Варшавському університеті створено у 1953 році.

– До відзначення через два роки свого 75–літнього ювілею ми готуємося вже зараз, – говорить керівниця віднедавна Інституту україністики Варшавського університету докторка Катажина Якубовська-Кравчик.

Важко сказати, чи за комуністичних часів Польської Народної Республіки кафедра української філології Варшавського університету була підпорядкована російській філології або ж навпаки. Відповідь на це питання варто сьогодні залишити історикам. Важливим, однак, є те, що варшавську україністику було створено на три роки раніше, ніж Українське суспільно-культурне товариство.

Коли ж надійшли часи історичних змін, вивчення російської мови було замінено на польську, а зараз у підготовці до професійної спеціалізації студенти вивчають англійську. Сьогодні зразком для Інституту в його роботі є Гарвардський університет США, – так підкреслює в розмові докторка Катажина Якубовська-Кравчик.

Від часів свого заснування варшавська україністика була своєрідним центром українського життя нацменшинної громади не лише столиці, але усієї Польщі.

Тому віддаємо голос сьогоднішній керівниці Інституту україністики докторці Катажині Якубовській-Кравчик та випускниці україністики, директорці української початкової школи в Бартошицях Любомирі Тхір.

Історія та сьогодення

Про діяльність і створення Інституту україністики Варшавського університету розповідає **докторка Катажина Якубовська-Кравчик.**

– У 2024 році завдяки сприянню декана факультету прикладної лінгвістики Варшавського університету професорки Маґдалени Ольпінської-Шкєлко й раді факультету дотеперішня кафедра була перетворена на Інститут україністики.

Ця символічна подія стала завершенням мрій багатьох поколінь україністів, що тут працювали.

Зараз в Інституті провадимо активну наукову, навчальну та пізнавальну діяльність на тему української культури. Серед іншого, реалізовуємо проєкт «Poznaj swoich sąsiadów – bliskich i dalekich. Język i kultura w pigułce». Він призначений для початкових та середніх шкіл Польщі. В проєкті участь беруть кілька сотень дітей та молоді різного віку.

Завдяки проведеним лекціям ми поширюємо знання про Україну, її мову, польсько-українські культурні зв'язки тощо. Нам залежить на тому, аби сприяти побудові дружнього та творчого простору для польсько-українського діалогу.

Так ми продовжуємо роботу наших попередників. Співпрацюємо і маємо ділові відносини з установами Польщі, України, пов'язаними з україністикою, та осередками з подібним науковим профілем в країнах Європи та Америки.

Новостворений Інститут україністики

– У нас сьогодні працює 20 науковців як з Польщі, так і з України. Вони провадять дослідження в багатьох ділянках. Це мовознавство, де працюють з темами соціолінгвістики, психолінгвістики, лексикографії, історії мови. Також маємо напрям літературознавства, в межах якого досліджуємо сучасну літературу про війну, історичні періоди. У нас є дослідження з культурознавства, що охоплюють питання сучасного українського та лемківського мистецтв, проблеми деколонізації.

В межах Інституту працюють три майстерні:

Майстерня польсько-української історії (Pracownia Dziejów Polsko-Ukraińskich), Майстерня досліджень української ідентичності (Pracownia Badań nad Ukraińską Tożsamością), Лексикографічна майстерня (Pracownia Leksykografii).

У своїй роботі ми свідомі того, що зміни у сучасному світі впливають на розвиток україністики. Бачимо, що зростає зацікавлення результатами наших наукових досліджень.

Якщо ж хочемо бути важливими в сьогоднішній реальності, насправді впливати на явища, що відбуваються у світі, нам треба розвиватися і пристосуватися до процесів, щоб відповідати дійсності, яка змінюється. Необхідно порушувати наукові проблеми, що стосуються викликів сьогодення та суспільних і культурних змін. Інститут пропонує студентам 5-річні україністичні магістерські студії з англійською мовою.

Є також можливість обрати професійну спеціалізацію в галузі мовознавства або українознавства, зокрема в структурах дипломатії, неурядових установ, громадських галузях, організаціях, що займаються перекладом, бізнесі або ЗМІ та інших суспільних чи економічних сферах.

Теперішні студенти україністики

– Наші студенти залишаються активними також після занять в університеті.

eprasa.pl ec18674809

Працює українознавчий гурток, вихованці україністики створили самодіяльний театр, який організував Вечір Тараса Шевченка.

Студенти теж переклали на українську мову текст сценарію для театру в Лодзі на основі повісті Сергія Жадана. Вони проходять практичні заняття з українознавства, беручи участь, наприклад, у зимових школах, майстер-класах, круглих столах, зокрема в країнах Західної Європи. Ми теж співпрацюємо з одним із варшавських ліцеїв, де проводимо конкурси перекладів української літератури.

Студентів, що походять з української меншини у Польщі, у нас сьогодні – мало, тому сердечно їх запрошуємо.

Від 2022 року більшість наших вихованців є вихідцями з України. Попри це, кожна молода людина знайде у нас щось для себе.

Наукова діяльність

– Серед наших наукових досягнень є низка книжкових видань, що торкаються, зокрема, деколонізації, славістичних студій. Наприклад, друком у Німеччині вийшла «Decolonizng Academsc Curricula: Integrating Ukrainian Studies through a Thematic Approach».

Минулого року з'явилася книжка про творчість Валерія Шевчука.

Разом із колегами з Луцька ми опрацювали том «Творчість Лесі Українки: національно-культурні коди та європейська традиція». Варто згадати теж такі видання, як «Дитячі обличчя еміграції», «Екологія та українська культурна ідентичність: пам'ять, історія, сучасність».

На увагу заслуговує книжка «Łemkowie na celowniku bezpieki. Sprawa Pawła Stefanowskiego».

Це лише деякі згадки про нашу діяльність.

Загалом працюємо задля того, щоб українська справа була широковідома в Польщі, – завершує нашу розмову докторка Катажина Якубовська-Кравчик.

Україністика колись – спогади Любомири Тхір

– Редакція тижневика «Наше слово» та кафедра української філології Варшавського університету були у мої студентськи роки своєрідними центрами українського життя. Але також і важливими центрами формування українського національного світогляду, тому що там працювали й вчилися люди здебільшого української ідентичності.

Я прийшла вчитись на українську філологію у 1983 році. На моєму курсі було десять хлопців і дівчат українського походження.

Окрім нас, прийняли двох студентів-поляків. Керівництво університету пояснювало це тим, що треба було перевірити, як поляки будуть вивчати українську мову і культуру.

Результатом цього проєкту було те, що жодна із тих студенток не закінчила навчання вчасно. Україністику приходили студіювати здебільшого випускники українських ліцеїв, що володіли задовільними знаннями, потрібними на українознавчих студіях.

Я ж не закінчувала українського ліцею. Знання про українську мову винесла із рідної хати. Однією відомою українською книжкою, своєрідною Біблією, був «Кобзар» Тараса Шевченка. Ми вдома спілкувалися лемківською говіркою. Тому мені треба було на курсі віднова пізнати літературну мову.

Дуже добре згадую лекції, які вів професор Степан Козак. Він на них українську літературу переплітав зі знаннями нашої сучасної історії. Зокрема, ми писали роботи про історію українських сіл Закерзоння.

Також яскравою постаттю був доктор Василь Назарук. Він не викладав, але розповідав про українську літературу.

Час тоді був нелегкий. У бібліотеці не було українських книжок. На лекції викладачі приносили літературу, друковану в США, Канаді. Ці книги в СРСР були заборонені.

Студентське життя україністики на зламі XX і XXI століть

– До виходу у світ часопису «Зустрічі» ми від 1983 року на друкарській машинці передруковували й розповсюджували заборонену літературу.

Пам'ятаю, що в нашому студентському клубі МІНІ-2 відбувалися українські культурні заходи, зокрема виступало кабаре «Сама кума».

Я і мій майбутній чоловік Богдан єдині наважились влаштувати у цьому клубі своє весілля. Гостями, окрім рідних, були всі студенти україністики та окремі викладачі. Тоді в країні все було доступне лише за талони. Наші друзі віддали нам свій місячний пайок. А весь почастунок на весілля ми приготували самі. ●

eprasa.pl ec18674809

Леся САМЧИНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Символ українського дисидентства

«Можна окупувати землю, можна засіяти її чужинцями, але неможливо окупувати душу, яка знає свою історію»
(Валентин Мороз)

У 1960-х роках, коли українська інтелігенція шукала способи вижити в умовах «відлиги», що стрімко замерзала, з'явився українець, який заради свободи думки та слова, заради національної ідеї обрав 14 років радянських таборів. Це був Валентин Мороз. Історик за фахом він показав на власному прикладі, що історія – це не гербарій із дат і подій минулого, а поле битви саме тут і зараз.

Валентин Мороз

Українська весна 60-х

Шістдесяті роки в радянській Україні – це була коротка, але яскрава весна серед зими, яку пізніше назвуть «відлигою». Це був час, коли крига сталінського терору почала скресати, і крізь її тріщини пробилися перші паростки свободи і національної гідності.

Уявіть собі Київ початку 1960-х років. Повітря пахне квітучими каштанами, друкарським папером свіжих газет і передчуттям чогось великого. Нарешті після десятиліть німої покори українці почали говорити на повні легені.

То був час Клубу творчої молоді «Сучасник» у Жовтневому палаці в самому серці столиці. Там збиралися ті, чиї імена згодом стануть совістю нації: ліричний і незламний Василь Стус, тендітна й безкомпромісна Ліна Костенко, інтелектуальний Іван Світличний, який став магнітом і неформальним лідером всієї молодої інтелігенції. Українські вірші тепер читали не таємно на квартирах, а відкрито і вголос біля пам'ятника Кобзарю у парку Шевченка. Пронизливі рядки Симоненка «Ти знаєш, що ти – людина?» звучали як маніфест повернення до особистості.

То був час раптового розквіту українського кіно – екрани вибухнули кольором і гуцульською магією у фільмі «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова, який виявився більш справжнім і сучаснішим, аніж весь соцреалізм разом узятий.

То була епоха шістдесятників – молодих інтелектуалів, які вірили, що соціалізм можна «олюднити», а українській культурі повернути її власне обличчя.

Проте «відлига» була оманливою. Вже в середині 60-х партійне керівництво зрозуміло, що вільна людина є загрозою для комуністичної системи. Почалися «заморозки», які перетворили романтиків-шістдесятників на дисидентів, тобто інакомислячих.

Оскільки відкрите протистояння в тоталітарній державі було неможливим, дисиденти випрацювали свої методи тихого, але дієвого опору. Найпотужнішим інструментом був самвидав: заборонені тексти передруковували на друкарських машинках через копірку по 4-5 екземплярів і активно розповсюджували. Це створювало паралельну реальність, де українська культура була вільною від партійних гасел. Як жартували тоді самі ж дисиденти: «Сам пишу, сам цензурую, сам видаю і сам за це сиджу».

Дисиденти-шістдесятники розуміли, що всередині СРСР їх можуть тихо й швидко ліквідувати, а тому налагодили канали передачі своїх праць за кордон через іноземних журналістів і дипломатів. Українські твори публікувалися в Мюнхені, Парижі, Нью-Йорку та інших містах Європи, США і Канади, а потім поверталися в Україну у вигляді радіопередач «Радіо Свобода» чи «Голосу Америки». Таким чином кремлівська влада вже не могла непомітно знищити в'язня, про якого щодня говорять у Європі чи США.

Також шістдесятники відкрито вимагали у влади дотримання прав, які були прописані в радянських законах: свобода слова, друку, віросповідання. Це заганяло систему в глухий кут: судити людину за те, що вона просить виконувати закон, було абсурдним, що дисиденти майстерно критикували на судових процесах.

Найбільш затятим, радикальним і незламним поміж усіх дисидентів був Валентин Мороз. Якщо більшість шістдесятників якось намагалися вести діалог із владою через культуру та шукали компромісів, то Мороз одразу кинув радянській системі різкий виклик, обравши шлях «людини-смолоскипа», яка світить найяскравіше саме тоді, коли навколо згущується небезпека.

Історія як шлях до ідентичності

Народившись 1936 року на Волині в селянській сім'ї, Валентин Мороз вирішив стати істориком. Уже в студентські роки у Львівському університеті він цікавився темами української історії, які в СРСР або замовчувалися, або подавалися в ідеологічно спотвореному вигляді. Після закінчення університету він працював викладачем історії в Луцькому та Івано-Франківському педагогічних інститутах. Як науковця його приваблювали питання українського національного руху та культурної ідентичності. Для молодого історика минуле України було не предметом архаїки, а фундаментом для майбутнього. Його лекції та перші праці відрізнялися відсутністю радянських наративів: він говорив про українську націю як про живий організм, що має право на опір. Він розглядав історію не як набір фактів, а як поле боротьби за ідентичність.

Конфлікт із системою і перший арешт

У 1960-х роках Валентин Мороз починає відкрито висловлювати свої погляди, які не збігалися з офіційною радянською ідеологією. Він критикував русифікацію, виступав за збереження української культури та мови. Для нього Україна була не просто територією, а духовною реальністю, яку потрібно захищати. Товаришує з однодумцями-шістдесятниками, починає поширювати самвидав – документи Центральної Ради, статті Михайла Грушевського та інші заборонені твори. Саме цей період став переломним моментом у житті молодого історика: він остаточно визначився як людина опору.

eprasa.pl ec18674809

Тим часом в 1965 році почалася хвиля арештів української інтелігенції. У вересні заарештували і Валентина Мороза. Йому інкримінували антирадянську агітацію і пропаганду. Це було стандартне звинувачення для дисидентів. Історик був засуджений до 4 років таборів суворого режиму в Мордовії.

Арешт не зламав Валентина Мороза. Під час ув'язнення він не припинив писати і перетворив свій тюремний досвід на маніфест проти радянської тоталітарної системи, написавши в 1967 році свій знаменитий «Репортаж із заповідника імені Берії». Це були не просто мемуари, а глибокий психологічний аналіз тоталітаризму. Мороз описував систему як механізм, що прагне перетворити людину на «гвинтик», позбавивши її національного «я». Текст став сенсацією у самвидаві та на Заході. Раніше нікому невідомий Валентин Мороз постав перед світом як інтелектуал, що препарує радянську дійсність скальпелем історика.

Після звільнення у 1969 році він не відмовився від своїх переконань і лише рік пробув на волі. Цей короткий період став піком його творчості. Він пише есей «Мойсей і Датан», «Хроніка опору», але особливу популярність отримав його бібліографічний опис «Серед снігів». У своїх працях він викривав суть радянської системи як механізму придушення свободи, критикував поміркованість, закликаючи до безкомпромісності та жертовності. Мороз стверджував, що нація тримається на фанатиках, які готові йти до кінця заради мети. Також він писав про нищення українських церков не просто як про релігійну проблему, а як про руйнацію українського коріння, духовного коду народу.

Його стиль часто був різким, без компромісів. Це викликало як захоплення, так і критику навіть серед однодумців. Твори Валентина Яковича читали не тільки в Україні, а й передавали на Захід і там публікували.

Другий арешт

Звісно, що така різка критика Морозом режиму була для СРСР неприпустимою. У 1970 році його заарештували вдруге. Це був закритий судовий процес, на який не пустили навіть рідних засудженого, а тим паче друзів-однодумців. Сам Мороз заявив протест проти цього незаконного закритого суду і відмовився свідчити чи відповідати на будь-які запитання. Вирок був нечувано жорстоким – 14 років, з яких 6 років тюрми, 3 роки таборів особливого режиму та 5 років заслання. Це було свідченням того, що влада сприймала його як небезпечного і впливового дисидента. Судовий процес і такий вирок викликав хвилю протестів серед правозахисників. Протестний рух перетнув кордони: від стін Верховного Суду в Києві до радянських посольств у в США та Канаді. Було організовано понад 40 протестів. Валентин Мороз став для світу символом боротьби за свободу слова в умовах тоталітаризму.

Його ув'язнення у Володимирській тюрмі стало легендою. Він став «в'язнем сумління» номер один, за його долю молилися і боролися мільйони людей за кордоном. А в УРСР він отримав статус особливо небезпечного політичного рецидивіста. Мороз тримав тривалі голодування, зокрема 5-місячне голодування у 1974 році, вимагаючи свого переведення з тюрми до табору. Цей факт викликав чергові мітинги на захист ув'язненого в Україні та за кордоном. Але марно.

Відбувши тюремне ув'язнення, Мороз був етапований до мордовських таборів особливо суворого режиму. І хоч його здоров'я було підірване, дух залишався монолітним: він знову брав участь у голодуваннях і протестував проти репресій в Україні. Ба більше, він конфліктував з ув'язненими росіянами та євреями, які не визнавали права українців на самовизначення, чим викликав засудження з боку його однодумців і звинувачення у розпалюванні національної ворожнечі. У 1979 році Валентин Мороз витримав ще одне 5-місячне голодування, аби привернути увагу влади до своїх прав.

Обмін та еміграція

27 квітня 1979 року відбулася подія, що нагадувала шпигунський трилер: СРСР обміняв п'ятьох радянських дисидентів, серед яких був і Валентин Мороз, на двох радянських шпигунів, засуджених у США. Обмін відбувся в аеропорту Нью-Йорка. До останніх хвилин Мороз навіть не підозрював куди і для чого його везуть. Це було приголомшливо й неочікувано. Кремль пів року вів переговори з США й дуже не хотів випускати за кордон українського дисидента-націоналіста, але здався під тиском громадськості. Після обміну непокірного історика позбавили радянського громадянства назавжди.

Опинившись у США, Мороз продовжував свою справу як фахівець: викладав у Гарварді, видавав часопис «Анабазис». У 1981 році він переїхав до Канади, де вів радіопрограму у Торонто. Однак його радикалізм та складний характер призвели до певного відчуження від частини еміграції та колишніх соратників. Мороз не визнавав компромісів навіть у вільному світі. Він був вибухово емоційним і занадто радикальним, тоді як Захід хотів бачити його поміркованим і толерантним. Тим не менш, його праці стали важливою частиною інтелектуального життя української діаспори за кордоном.

Повернення в Україну

Після проголошення незалежності України у 1991 році Мороз повернувся на батьківщину й оселився у Львові, де продовжив педагогічну діяльність у званні професора на кафедрах вищих навчальних закладів Львова та Івано-Франківська. Читав лекції для українських істориків, де викривав події з української історії, сфальсифіковані російськими колегами. Видав три томи монографії «Україна у двадцятому столітті».

Його досвід і погляди були важливими для формування нового українського історичного простору, хоча він залишався фігурою неоднозначною, як і більшість сильних і незалежних мислителів. Одночасно не втрачав самоіронії і так коментував львівським журналістам своє повернення в Україну: «Діаспора й досі вважає, що я дурний, бо ж я поїхав в Україну: на мізерну платню, на небезпеку. Та звідси я втікати не збираюся».

Помер Валентин Мороз 16 квітня 2019 року після свого 83-го дня народження.

Його ім'я назавжди залишиться в українській історії як символ свободи особистості і повної відсутності страху. Він був тією «людиною-архіпелагом», яку радянській системі так і не вдалося поглинути чи розчинити. Він не прагнув подобатися і не шукав компромісів із системою чи суспільством. Заради власних переконань він був готовий на фізичні тортури і життя в таборах. Саме це робило його сильним і водночас складним. Він лишив нам десятки глибоких праць і розуміння, що українська культура та історія – це наша зброя. А його головний заповіт найкраще передає його власна цитата: «Ми відповідальні не лише за те, що зробили, а й за те, що дозволили з собою зробити. Бути українцем – це значить бути воїном світла у світі, який намагається занурити нас у темряву безпам'ятства». ●

eprasa.pl ec18674809

Павло ЛОЗА
Фото з фейсбук-сторінки Об'єднання лемків

Виставка робіт 53-го Загальнопольського конкурсу писанок імені Михайла Ковальського

Майже 200 писанок з усієї Польщі можна побачити в Любуському музеї у Ґожові-Великопольському на виставці 53-го Загальнопольського конкурсу писанок імені Михайла Ковальського. Вона триватиме до 30 квітня.

Голова журі конкурсу – Мирослав Пецух

Виставка, організована Любуським музеєм імені Яна Декерта в Ґожові-Великопольському в співпраці з ґожівськими гуртками Об'єднання українців у Польщі та Об'єднання лемків, вже понад півстоліття популяризує одну з найкрасивіших великодніх традицій та представляє багату культурну спадщину, пов'язану з мистецтвом декорування яєць.

Цьогоріч в музеї можна побачити писанки, виготовлені за традиційними техніками, натхненні характерними для польської та української культури мотивами.

Ще перед Великоднем представлені на виставці роботи взяли участь у конкурсі, у складі журі якого були, зокрема, етнограф Любуського музею й голова журі доктор Мирослав Пецух, заступниця голови Головної управи ОЛ та головна редакторка квартального видання «Ватра» Анна Буковська та Лідія Святківська, голова гуртка Об'єднання лемків та донька ініціатора конкурсу – Михайла Ковальського.

Цього року журі розглянуло 198 писанок, які на конкурс подало 36 художників. До участі було кваліфіковано 191 роботу.

Як зазначили члени журі, цьогорічні писанки «вражають своєю точністю виконання, різноманітністю орнаментації та художньою майстерністю творців – як професіоналів, так і ентузіастів народного мистецтва».

У 53-му Загальнопольському конкурсі писанок імені Михайла Ковальського перемогли такі майстри:

Техніка «дряпанка»:
1. Єва Каспшик-Олещук, Седлиська поблизу Перемишля;
2. Анна Мітшка, Стеблів;
3. Сильвія Чапля, Красностав.

Техніка «батик-шпилька»:
1. Тереза Драпала, Тихи;
2. Кароліна Ковальчик, Воля-Угорська;
3. Йоанна Казьмерчак-Ковальська, Жнін.

Техніка «батик-писачок»:
1. Ґабріела Крехт, Тарновські Гури;
2. Світлана Делікатна, Хмельницький (Україна);
3. Аґнєшка Подемська, Познань.

Змішані техніки:
1. Єва Красьневська, Леґіоново;
2. Даміан Джазґа, Ополе;
3. Яґода Настала, Лодзь.

eprasa.pl ec18674809

СПОМИН

Степан МІГУС

Життя, віддане рідній громаді

Пам'яті Андрія Ожеховського

Вже самі «Зустрічі прикордоння», які роками збирали кількатисячну публіку над озером у Ґлембоцьку, і активна участь в будуванні храму УГКЦ в Лелькові, зокрема й діяльність щодо виділення ділянки під святиню, не дозволять про цю людину забути. Ще слід додати понад півстоліття громадської роботи в українських організаціях, як УСКТ, а потім ОУП, та низку матеріалів, серед котрих – і книги про жахіття, які спіткали українців у зв'язку з депортаційною акцією «Вісла», концтабором Явожно, репресіями на зламі 40-50-х років минулого століття на Вармії та Мазурах… Андрієві Ожеховському – мешканцю Лелькова, що на Ельблонжчині, було призначено прожити 92 роки. Цьогоріч 21 лютого Він відійшов у вічність, а чотирма днями пізніше українська громада, і не лише вона, попрощалася з Ним і провела до місця останнього земного пристанища – могили на цвинтарі в Дембовці Браневського повіту, де поховані батьки Покійного.

Внаслідок злочинної акції «Вісла» чотирнадцятирічний тоді Андрій Ожеховський, як і вся родина й частина сусідів, потрапив у село Дембовець, що за два кілометри від Лелькова, розташованого в нинішньому Вармінсько-Мазурському воєводстві. Ожеховські могли б і не опинитися в тодішній Пруссії у результаті депортаційної акції 1947 року. В одній із розмов Андрій Ожеховський розповів таку історію. Відділи польського війська несподівано «завітали» до Радави 8 червня 1947 року ще вдосвіта. Військові були всюди. На радавську головну площу зігнали мешканців Зарадави, де на присілку Ценьки проживали й Ожеховські. Тоді майор зачитав список родин, які мали вирушити в невідоме. «Коли прозвучало наше прізвище, – згадує слова батька Андрій Ожеховський, – майор сказав: „Ви залишаєтесь, бо маєте польське прізвище. Ви – поляки". Тоді тато відповів, що він – українець і тут не залишиться, додаючи: „Яка буде доля всіх українців, така буде й моя"».

15 червня 1947 року, після майже тижневих поневірянь, вимушеним переселенцям до «краю тисячі озер» подали товарні вагони. Потяг, заповнений 522 виселенцями, мав номер R-349. Перший та останній вагон зайняло військо, яке пильнувало вигнанців. Люди одержали декілька годин на те, щоб помістити до потяга майно, худобу і розташуватися там самим. Не було жодної медично-санітарної допомоги. Хворих просто висаджували з поїзда, як це трапилося, зокрема, з Михайлом Форналем з присілка Балів, якого залишили в Любліні. Родину він знайшов через два тижні. Худобу і коней не було забезпечено фуражем. Доводилось зупинятися в чистому полі й косити або жати траву та конюшину. Траплялося, що місцеві мешканці з вилами, сокирами чи просто палицями відганяли людей. Часом військо мало стріляти, щоб прогнати місцевих нападників. «Іноді треба було наздоганяти поїзд, який несподівано рушав, коли люди ще косили траву, – згадував Андрій Ожеховський. – Таке трапилося з моїм братом Петром, який покалічив собі ноги камінням, поки наздогнав поїзд».

– Ніхто не знав, куди йдемо, хоч близько, у Ярославі та Бобрівці, була залізнична станція. На щастя, поправилася погода… Четвертого дня нашої трагічної мандрівки ми потрапили до Долішнього Ґродзіська в Лежайському повіті. Не вистачало ні паші, ні води для худоби, а тим більше питної для людей. Страшним було ставлення місцевого населення до нещасних вимушених мандрівників. Вони, переконані комуністичною пропагандою, повторювали: «Добре вам так, бо ви мордували поляків, видовбували їм очі, грабували». Саме від них ми, нещасні, довідувалися, які ж ми «бандити». Там ніхто не знав, бо не хотів знати, що це нас мордували, грабували і потім вигнали з прабатьківських земель. Ми навіть не пробували пояснювати, бо це означало б заборону доступу до колодязів. Хоч нас мали в дорозі годувати, то тільки раз чи два дали щось подібне на зупу. Не було жодних санітарно-медичних служб, ніяких туалетів. Я в околицях Нелепкович захворів на малярію, як, зрештою, і багато інших осіб. Батьки повідомили про хворобу жовнірів, але не було жодної реакції. З малярією я приїхав аж у Пруссію, а вилікувався завдяки монахам-вербістам з Пєнєнжна, які дали батькам хінін, – розповідав Андрій Ожеховський..

Юному Андрієві запам'яталося з цієї страшної мандрівки на все життя ще й те, як Управління безпеки (Urząd Bezpieczeństwa) виловлювало з-посеред нещасних виселенців свідомих українців і вивозило до концтабору в Явожні, який отримав назву «Центральний табір праці». Насправді ж це був недавній філіал страшного гітлерівського концтабору Аушвіц-Біркенау.

Коли потяг минув Ольштин, нещасні зорієнтувалися, що вони їдуть у напрямку Балтійського моря. Поширилася думка, що їх потоплять у морі. Зрештою, інші виселенці, які прямували на Мазури, боялися, що їх втоплять в озерах. Родина Ожеховських потрапила до села Айхольц, перейменоване пізніше на Дембовець.

– Тоді Дембовець належав не до Лельківської, а до Пєнєнжненської ґміни, – згадує Андрій Ожеховський. – Треба було ходити й залагоджувати всі справи у Пєнєнжні. Навіть по харчі, які передавали нам з UNRRA (Адміністрації Організації Об'єднаних Націй для допомоги та відбудови – прим. ред.), треба було ходити до Пєнєнжна, бо жоден транспорт не їздив.

18.

eprasa.pl ec18674809

Продовження з 17 сторінки

Давали по 0,7 кг цукру і стільки ж муки або мамалиги на місяць на особу. Замало, щоб пережити, а забагато, щоб померти. На весняні посіви на 13 гектарах глиняної в більшості землі, якою майже насилу обдарувала нас народна влада, і садження картоплі було запізно. Батько посіяв просо, яке дуже слабенько вродило.

24 родини українців з тринадцяти сіл п'яти повітів Люблінського і Ряшівського воєводств, серед них – і родину Ожеховських, поселили у Дембовці. У селі вже жило стільки ж польських родин, з них 19 було «з-за Бугу», 5 – з центральної Польщі та один поляк Войцех Пшитула, який залишився після примусових робіт і став солтисом. Влада попередила місцевих поляків, хто до них приїхав і про необхідність наглядати за українцями. Багато поляків, особливо члени ORMO (Добровільного резерву народної міліції), мало вдома зброю. Ті, як згадує Андрій Ожеховський, вічно дошкуляли українським виселенцям, обзиваючи їх найгіршими словами. Він відчув ці знущання, зокрема в Економічному технікумі у Кентшині, де навчався. Але не хотів про них говорити, підкреслюючи: «Це нічого у порівнянні з тим, що зустріло сотні інших депортованих».

– Спочатку нас дуже переслідували, – згадував у одній з наших розмов. – Уже в лютому 1948 року провели антиукраїнську акцію. Заарештували тоді 70 українців, навіть дівчат і неповнолітніх хлопців. Забрали всіх до Бранева в УБ (Urząd Bezpieczeństwa – прим. ред.). Там, катуючи, допитували. Опісля, вибравши з цієї групи 20 хлопців, посадили їх до в'язниці у Браневі. Там їх тортурували так, що вони говорили все, що кати хотіли від них почути. У цій ситуації признавалися до того, до чого взагалі не були причетні. Опісля приїхали військові прокурори з Ольштина. Допитували нещасних ще раз, і тоді вони відреклися від сказаного раніше на тортурах. Потім УБ-івці знову взяли їх на тортури, завезли до Ольштина і всіх на довгі роки посадили в тюрму. Вироки були від 10 до 15 років. Як прийшла «відлига» й амністія, то їм зменшили покарання на 3-4 роки і випустили на волю. Найдовше сидів Михайло Ольха, який вийшов з тюрми щойно в 1956 році.

З-посеред 70 арештованих 1948 року українців після нелюдських катувань 20 осіб потрапило за ґрати з вироками від 10 до 15 років ув'язнення. У складі цієї нещасної двадцятки були – як встановив Андрій Ожеховський – Іван Борович, Михайло Борович, Юрій Вареха, Іван Дробенко, Юрій Галан, Григорій Галан, Іван Ігнаш, Іван Кліш, Петро Куца, Петро Кухта, Стефан Максисько, Роман Маречко, Михайло Новак, Михайло Ольха, Теофіль Ориняк, Юрій Пискір, Степан Походай, Олександр Скуратко, Володимир Теребенець, Владислав Цєлічко (його батько був поляком).

Депортованим українцям довелося животіти в біді й під терором до 1954 року. Пізніше Андрія Ожеховського, вже повнолітнього, забрали до польського війська.

– Постійно дивуюсь, чому мене взяли в дуже «заслужену» для нас, українців, формацію КВБ (Корпус внутрішньої безпеки / KBW – Korpus Bezbieczeństwa Wewnętrznego – прим. авт.), яка проводила операцію «Вісла», – завжди повторював Андрій Ожеховський, розповідаючи про цей етап життя на вигнанні.

Коли ж він повернувся з війська, то дізнався про засноване в той час Українське суспільно-культурне товариство.

– Тоді, 1957 року, головою гуртка в Лелькові був Пилип Ярмола, – згадував Андрій Ожеховський. – І він мене записав до Українського суспільно-культурного товариства. Радість з виникнення товариства була така велика, що українець на прізвище Скіб'як, який мешкав у Сувках, сказав, що для підтримки УСКТ він навіть… корову би продав. Люди раділи, що можуть взяти до рук єдину тоді українську газету «Наше слово», яка почала виходити від 1956 року.

Андрій Ожеховський відразу після закінчення служби в армії записався до лав УСКТ, а від 1990 року став членом ОУП. Замешкав у Лелькові. Очолював місцеві гуртки УСКТ та ОУП у Лелькові в сумі понад півстоліття.

Там почав працювати в сільськогосподарському кооперативі, а дружина Анна, з дому Ходань, тоді працювала на молочній фермі, де був пункт збору молока, а пізніше – на підприємстві PKS (Державних автомобільних комунікацій – прим. ред.) в Ольштині. Які б культурно-освітні заходи, що тоді проходили, не згадати, всюди їхнім ініціатором був Андрій Ожеховський. Він також був не менш активний в церковному житті громади, результатом чого стала побудова храму в Лелькові. Кожну вільну хвилину присвячував ще й написанню спогадів, збиранню документів, які стосувалися акції «Вісла», переслідувань українців на вигнанні, непростого життя депортованих. Знаходив теж час, щоб відвідувати рідні прабатьківські місця, зокрема впорядкувати тамтешні осиротілі й занедбані могили.

Був активний до останнього подиху. Ще в розмові перед минулими різдвяними святами, коли, як завжди, подзвонив, щоб скласти побажання, журився, що ще не все, що стосується депортованих українців та їхніх нащадків, встиг зібрати й описати. Не знав, як бути із зібраною документацією. До того ж завжди підкреслював, що не осягнув би й половини зі зробленого, якби не його невтомна помічниця – дружина Анна. Вона постійно була з Ним і при Ньому у всіх починах.

Хай нерідна земля буде Йому хоч трохи як батьківська і материнська, про яку пам'ятав до кінця. ●

Управа Кошалінського відділу Об'єднання українців у Польщі, Дирекція Загальноосвітнього ліцею у Білому Борі ім. Т. Шевченка, Управа фонду ДЕКА, яка веде Початкову школу ім. Т. Шевченка в Білому Борі
запрошують на

VII УКРАЇНСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ ТАБІР, який відбудеться **27 червня – 5 липня 2026 року** (9 днів) в **БІЛОМУ БОРІ**.

Організатори забезпечують:

► нічліги та харчування (сніданки, обіди, вечері) ► опіку інструкторів ► добрі умови ► екскурсії – поїздки до озера та моря ► спортивні змагання ► навчання українських пісень ► та інші атракції.

Приймаємо зголошення дітей від III до VIII класу початкової школи. Кількість місць обмежена.

Контакт і зголошення – домівка ОУП в Кошаліні: тел. **94 342 64 70** або **503 005 378**,
електронна адреса: **koszalin@ukraincy.org.pl** **roman.bilas@ukraincy.org.pl**

Запрошуємо!

eprasa.pl ec18674809

51-й ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ДИТЯЧИХ АНСАМБЛІВ КОШАЛІН 2026

відбудеться **20-21 червня 2026 року** (субота-неділя) в Балтійському драматичному театрі у Кошаліні за адресою: Театральна площа 1 (Plac Teatralny 1)
Зголошення про участь ансамблів просимо пересилати листом до 15 травня ц.р. на адресу:
Związek Ukraińców w Polsce
Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin
тел.: 94 /342-64-70, 884-994-009
koszalin@ukraincy.org.pl; zup_koszalin@wp.pl
Заохочуємо до участі всі ансамблі, особливо кабаре та інструментальні групи! БЕЗ КАЗОК!
У заяві слід подати: ►назву ансамблю ► місцевість ► ім'я та прізвище керівника, а також його електронну адресу і телефон ► тему, заголовок, час тривання програми, рід виступів (субота – не довше 15 хв.; неділя – 10 хв.) ► кількість виконавців та опікунів (1 на 15 дітей) ► кількість мікрофонів тощо.

Управа відділу ОУП у Кошаліні

Zadanie dofinansowano ze środków Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Zadanie publiczne jest współfinansowane ze środków Gminy Miasta Koszalina
Zadanie publiczne jest współfinansowane z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego
Zadanie dofinansowano ze środków Budżetu Państwa (Działalność zmierzająca do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości ukraińskiej. * Dziecięce Festiwale i Konkursy)

Щиро вітаємо МАРІЮ БІЛАС із визначним ювілеєм – 70-річчям від дня народження!

Марія – жінка, яка своєю світлою особистістю об'єднує навколо себе багатьох людей. Протягом років вона є активною учасницею суспільно-культурного життя громади українців у Польщі. Останні майже два десятиліття свого шляху пані Марія присвятила розвитку товариства «Вербицька земля», вкладаючи в цю справу всю свою душу.
Дякуємо Вам, Маріє, за відданість, щирість та простоту серця. Дякуємо за те, що вчите інших – і особливо молоде покоління – як по-справжньому любити Україну, шанувати своє коріння та з гордістю нести своє ім'я.
Бажаємо міцного здоров'я та сили духу. Нехай Ваше життя буде сповнене радості, а Ви й надалі залишайтеся для всіх нас світлим прикладом мудрості та патріотизму.
Нехай кожен день буде зігрітий любов'ю рідних, а доля дарує ще багато мирних і щасливих років. Нехай Господь береже Вас і Вашу родину на многії і благії літа!

Товариство «Вербицька Земля»,
його Прихильники та Учасники усіх вербицьких з'їздів з Польщі, України та цілого світу –
з вдячністю і пошаною!

XXIV ЗАГАЛЬНОПОЛЬСЬКИЙ РИСУНКОВИЙ КОНКУРС «РІДНІ ЗЕМЛІ ДІДУСІВ МОЇМИ ОЧИМА» ЗАПРОШУЄМО ДІТЕЙ ТА МОЛОДЬ ДО УЧАСТІ!

Праці просимо виконати у форматі А3.
Просимо: не кладіть на малюнки пластиліну та гострих елементів, які можуть знищити дитячі праці в транспорті.
Братимуться до уваги тільки індивідуальні праці.
Ззаду праці треба подати: ► ім'я і прізвище дитини ► вік автора ► клас і школу ► адресу і номер телефону.
Професійне журі оцінюватиме праці у категоріях виконавців: 1) діти дошкільного віку (до 6-го року життя), 2) школярі 7-9 років (початкова школа), 3) школярі 10-12 років, 4) школярі 13-15 років.
Найкращі праці будуть нагороджені та експоновані під час 51-го Фестивалю українських дитячих ансамблів – Кошалін 2026 20-21 червня 2026 року (субота-неділя).
Праць не повертаємо!
Праці просимо надсилати до 15 травня 2026 року на адресу:
Związek Ukraińców w Polsce, Zarząd Oddziału w Koszalinie, ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin.
тел.: 094 /342-64-70, 884-994-009 koszalin@ukraincy.org.pl; zup_koszalin@wp.pl

Управа відділу ОУП у Кошаліні

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10 / +48 661-420-649, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1400 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl ec18674809

Przekaż 1,5 % na rzecz dzieci

ze szkół w Białym Borze

oraz punktów nauczania

Передайте 1,5% дітям зі шкіл

у Білому Борі

та навчальних пунктів

1,5%
PODATEK DOCHODOWY

KRS nr 0000138192 KIWANIS
na rzecz Szkół w Białym Borze, punktów nauczania

Wspieraj dzieci - przekaż podatek!

Związek Ukraińców w Polsce

KIWANIS INTERNATIONAL — SERVING THE CHILDREN OF THE WORLD

więcej informacji:
www.liceum-bialybor.pl · www.sp2bbor.eu

eprasa.pl ec18674809